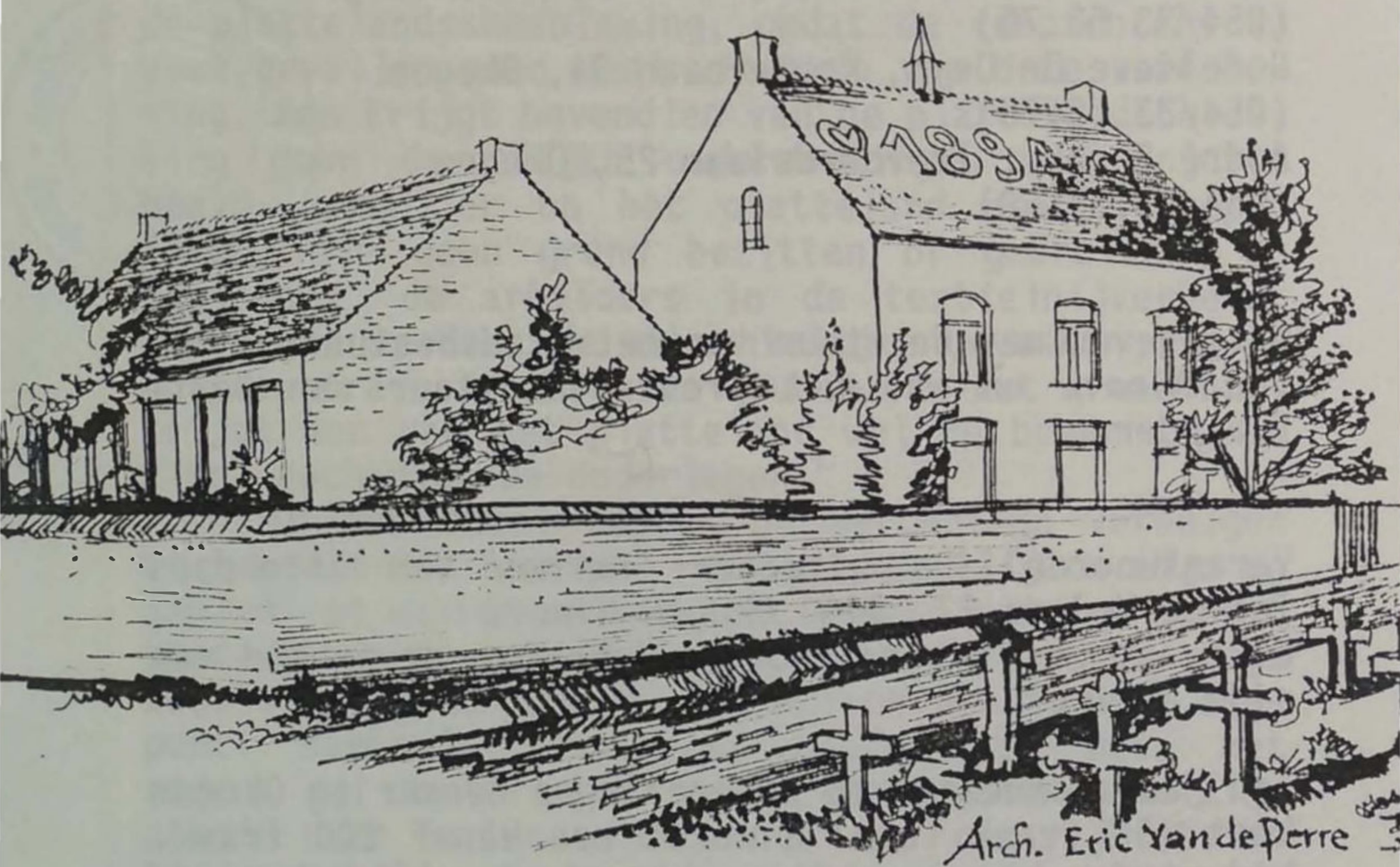
MEDEDELINGEN
HEEMKRING OKEGEM

19de Jaargang, 1994, Nr. 1-2
VERSCHIJNT DRIEMAANDELIJKS

BESTUURSLEDEN

Voorzitter: Herman Van Isterdael, Idevoordelaan 27, Okegem
(054/32.23.02)
Secretaris: Patrick Praet, Kievitlaan 25, Ninove
(054/32.71.58)
Penningmeester: Suzanne Van der Speeten, Hazeleerstraat 19, Okegem
(053/66.76.89)
Bestuursleden:
Jozef Van der Speeten, Guldenboom 12, Okegem
(054/33.55.75)
Godelieve De Deyn, Kouterbaan 34, Okegem
(054/33.48.70)
André Segers, Idevoordelaan 25, Okegem
(054/33.65.68)

Provincie Oost-Vlaanderen · Culturele Bibliotheek ·

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Ninove en van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

Verantwoordelijke uitgever: Herman Van Isterdael
Idevoordelaan 27, 9400 Okegem-Ninove
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Een jaarabonnement op Mededelingen Heemkring Okegem kost 150 frank. Erelid wordt men vanaf 200 frank. Lid worden kan door de som te storten op rekeningnummer 001-1565869-74 van Heemkring Okegem.

Op de kaft staat een tekening van het kloostergebouw en de school omstreeks de eeuwwisseling.

EIGENDOMS- EN BEDRIJFSSTRUCTUREN TE OKEGEM

door H. Van Isterdael

In verscheidene afleveringen zijn we van plan om een overzicht te geven van het grondbezit te Okegem vanaf de 16de tot de 19de eeuw. Inzicht in een plattelandssamenleving zoals het dorp Okegem kan mijns inziens niet zonder kennis van de bezitsstructuren.

Sommige historici verwerpen categoriek dat de kennis van het grondbezit enig inzicht bijbrengt in de samenleving. ... De kennis van de verdeling van het grondbezit draagt weinig bij tot een inzicht in de plattelandssamenleving, omdat de verpachters in veel gevallen geen deel uitmaken van deze samenleving. Men krijgt bovendien van de plattelandsbevolking door dergelijke onderzoekingen een onjuist beeld, omdat er op het platteland grote groepen leven, die geen grond bezitten of gebruiken: de dagloners, de arbeiders in de textielnijverheid, die thuis werken, de ambachtelijke bevolking in de dorpscentra, etc. Door de studie van het grondbezit krijgt men van het platteland wel de bovenlaag te zien, doch niet de onderlagen.[1]

In één enkel cijfer of percentage verenigen we gronden die helemaal niet te vergelijken zijn op gebied van waarde en winsten. Zeggen dat een boer 2 hectare grond bezit is een gezegde zonder enige absolute waarde vanuit economisch en sociaal oogpunt. Baehrel, een Frans historicus, wees met nadruk op de verschillen in opbrengsten. In zijn studie over de "Basse Provence" in Frankrijk stelde hij verschillen in vruchtbaarheid van de grond vast van 1 tot 20 en zelfs van 1 tot 80. Zich baseren op

---

[1] SLICHER VAN BATH B.H., *De agrarische geschiedenis van West-Europa 500-1850*, Aula, 1977², p. 341.

een oppervlakte is veronderstellen dat alle gronden dezelfde opbrengst leveren. De kritiek heeft in Frankrijk een ware stilstand teweeggebracht in de studie van het grondbezit. Dupâquier, eveneens Frans historicus, was nochtans overtuigd van de waarde van dergelijke studies. Volgens hem diende men het grondbezit te bestuderen per streek en niet meer per entiteit[2].

In Okegem hebben de gronden uiteraard niet dezelfde kwaliteit. De verschillen in produktiviteit waren echter niet zo opzienbarend als Baehrel vaststelde voor zijn studiegebied in Frankrijk. Volgens de primitieve kadastrale expertise van Okegem verdeelde men de akkergrond in drie klassen: de eerste omvatte 29,8% van het areaal, de tweede 67,2% en de derde 2,9%. De beste gronden brachten ongeveer 12% meer op dan de middelmatige en 30% meer dan de slechtste kwaliteit.

Indien men de studie beperkt tot één dorp zullen er onvermijdelijk onderschattingen optreden in het berekenen van het grondbezit en de bedrijfsgrootte. De eigendommen kunnen verspreid liggen over meerdere gemeenten. In dorpen waar de eigenaars hun gronden zelf bewerkten zal deze onderschatting beperkt blijven omdat de landbouwer er naar streefde om zijn grondbezit te groeperen. Hij zal geen gronden aankopen die ver van zijn bedrijfszetel liggen temeer omdat het vervoer veel moeilijkheden meebracht.

Verder moeten we ook het grondbezit als statusschenker relativeren. Een grote pachter was over

---

[2] DUPÂQUIER J., *État présent des recherches sur la répartition de la propriété foncière à la fin de l'ancien régime*, in *Troisième conférence internationale d'histoire économique*, Munich, 1965, p. 385. Hij citeert onder andere P. de Saint-Jacob en R. Baehrel.

het algemeen veel rijker dan de kleine landbouwer-eigenaar. L'abbé Mann beschrijft in de 18de eeuw de kleine landbouwer als nooit rustend, de hele dag met de spade in de hand, geholpen door vrouw en kinderen en een zuinig leven leidend. De grote pachter daarentegen, waarvan vrouw en kinderen veldwerk verachten, is een echte pascha, goed gevoed, goed gehuisvest en heerser over een leger werklieden. Het is iemand die te paard rijdt langs zijn velden[3].

Met de citaten van de navolgende auteurs in het achterhoofd vervolgen we hier met de studie van het grondbezit in het jaar 1571.

... In een maatschappij, waarin het kapitaal schaars en de mechanische produktiemiddelen onbekend waren, waarin men naast het gebruik van geld als ruilmiddel ook de ruil in natura nog als vrij algemeen voorkomend verschijnsel aantrof, was de grond het meest begeerde object. Grondbezit was de enige vorm van rijkdom; betekende de beschikking over een produktiemiddel, waaruit - weliswaar na ingespannen arbeid - de belangrijkste baten vloeiden, die een inkomen voor deze maatschappij vormden. Juist daarom betekende grondbezit macht, niet alleen economische maar ook politieke en juridische macht. De grondbezitter stond in sociale gradatie op de hoogste sport van de maatschappelijke ladder.[4]

... Wanneer men wil weten hoe de mensen in een landelijk dorp leefden, dient men in de eerste

---

[3] VAN HOUTTE H., *Histoire économique de la Belgique à la fin de l'ancien régime*, Gent, 1920, p. 425.

[4] SLICHER VAN BATH B.H., *Een samenleving onder spanning: geschiedenis van het platteland in Overijssel*, Utrecht, Uitg. Hes, 1977, p. 610.

plaats na te gaan wie de grond bezat, hoe de grond werd in cultuur gebracht, georganiseerd en geëxploiteerd. De materiële geschiedenis van een dorp speelde zich voor meer dan 95% procent af rond de bodem: landbouw, veeteelt, bosbouw. ... Wanneer wij de agrarische structuur in haar evolutie nagaan, behandelen wij datgene wat onze voorouders in de allereerste plaats interesseerde, wat heel hun materiële denken en doen in beslag nam...[5].

1. De toestand in 1571

a. De tijdsomstandigheden

Op 25 oktober 1555 droeg keizer Karel V het bestuur over de Nederlanden over op zijn zoon Filips II. Beiden vertrokken naar Spanje. Het bestuur over de Nederlanden werd vanaf 1559 toevertrouwd aan Margareta van Parma, natuurlijke dochter van keizer Karel V.

In de Nederlanden heerste grote spanning. Hoge edellieden zoals de graaf van Egmont, de prins van Oranje, de graaf van Hoogstraten, en andere, zijn niet gelukkig met de benoeming van regeringsleden. De benoeming van nieuwe bisschoppen die niet meer, zoals voorheen gebruikelijk was, uit hun stand gerecruteerd werden zette eveneens veel kwaad bloed en het verzet groeide. In 1563 gaven Oranje, Egmont en Hoorne hun ontslag als lid van de Raad van State, de hoogste bestuursraad.

Bij wet was het verboden een andere godsdienst dan het katholicisme te belijden. Nochtans won het Calvinisme enorm veel aanhangers. De ver-

---

[5] VAN DEN ABEELE R., *Grondbezit en landbouwbedrijven te Sint-Martens-Latem van de 16e tot de 19e eeuw*, in *Heemkring Scheldeveld, jaarboek II*, 1971, p. 19-92.

volging van de 'ketters' stootte vanaf 1561 overal op tegenstand. De bevolking kwam meer en meer in het openbaar op voor het nieuwe geloof. In augustus 1566 raasde de beeldenstorm over de Nederlanden. In de kerken werden de beelden vernield en de glasramen stukgeslagen. Verscheidene abdijen gingen in de vlammen op. Als reactie zond Filips II de hertog van Alva met een grote troepenmacht naar onze streken en gaf hem buitengewone bevoegdheden.
In 1567 doet deze zijn intrede in Brussel. Vanaf dat ogenblik organiseert Alva een echt schrikbewind. In september 1567 arresteert men Egmont en Hoorne. Op 20 september wordt een uitzonderingsrechtbank, de Raad van Beroerten, opgericht. Dagelijks zijn er terechtstellingen van aanhangers van de nieuwe leer. In juni 1568 vallen de hoofden van Egmont en Hoorne op het schavot.

Eén van de belangrijkste voorrechten van het volk was het toestaan van belastingen. De vorst vroeg zijn onderdanen een bepaalde bijdrage, vandaar de naam 'bede'. Na onderhandelingen en besprekingen werd een som toegestaan, waarvoor in ruil van de vorst zekere toegevingen gevraagd werden.

In 1569 wil Alva met dit privilege komaf maken. Hij wil permanente belastingen invoeren, onafhankelijk van de toestemming van de onderdanen. Onder bedreiging stemmen de afgevaardigden van de provincies in met een éénmalige belasting van de honderdste penning (=1%) op alle roerende en onroerende goederen. Voorts worden ze verplicht in te stemmen met een permanente belasting van 10% bij de verkoop van roerende goederen[6] en 5% bij de ver-

---

[6] De teksten spreken over de tiende penning bij de verkoop van roerende goederen en de twintigste penning bij de verkoop van onroerende goederen. Om verwarring te vermijden met de twintigste penning die door de Leden van Vlaanderen geheven werd

koop van onroerende goederen. De belasting moet door de verkoper betaald worden. De invoering van een belasting van 10% op de handel zou alle produkten uit de markt geprijsd hebben. Deze belasting van 10 en 5% kon door de vertegenwoordigers van de provincies voor twee jaar opgeschort worden mits de betaling van een jaarlijkse belasting van 2 miljoen gulden. Het deel van de provincie Vlaanderen in deze som bedroeg 650000 gulden.

In juli 1571 gaf Alva opdracht om met de inning van de belasting bij de verkoop van roerende en onroerende goederen te beginnen. In april 1572 komt de bevolking van Zeeland in opstand. Niet de godsdienstkwestie, maar de nieuwe belasting deed het oproer losbarsten. De gevolgen zijn bekend. De Spanjaarden slaagden er niet in de opstandelingen te verslaan. De Nederlanden vielen uiteen in twee delen: de zuidelijke die onder het gezag van de Spaanse vorst bleven en de noordelijke die een eigen republiek stichtten.

b. De 20ste penning van 1571[7]

Iedere provincie in de Nederlanden bepaalde zelf op welke wijze de belasting over haar inwoners verdeeld werd. In Vlaanderen moesten de Vier Leden van Vlaanderen, het hoogste bestuurscollege van Vlaanderen, gedurende twee jaar de som van 650000 gulden zien bijeen te krijgen. De regeerders raakten akkoord om dit geld op drie manieren te verkrijgen. In december 1570 kregen ze van de vorst een vergunning om leningen aan te gaan met de indirecte belastingen als onderpand. Daarnaast

---

gebruiken we deze omschrijving niet.

[7] Het archiefstuk wordt bewaard in het Stadsarchief te Gent, reeks 28/52/212.

kregen ze toelating om een buitengewone accijns van 3 gulden te heffen op elk vat wijn dat in Vlaanderen ingevoerd werd. Ten slotte kregen ze toelating om gedurende de jaren 1571 en 1572 een 20ste penning (=5%) te heffen op het inkomen van alle inwoners. De belasting mocht geheven worden naar het voorbeeld van de 100ste penning (=1%) die in 1569 in de hele Nederlanden gecollecteerd was. Toch waren er verschillen, waarop we hier niet verder ingaan[8].

Wie was verplicht te betalen?[9]

- Alle pachters van gronden deden aangifte van de gronden die ze in pacht hielden met opgave van de oppervlakte, de naam van de eigenaar en de pachtprijs. Lagen de gronden op meer dan één dorp, dan werd de belasting betaald daar waar de hofstede stond en waar de pachter ter kerk ging.
- Alle eigenaars deden aangifte van de gronden die ze voor eigen gebruik hielden. De belasting werd geheven op de geschatte huurwaarde. Indien hij gronden of huizen verhuurde aan onvermogenden moest de eigenaar opdraaien voor de verschuldigde belasting.
- Pachters van 'fonciere goederen', dit zijn eigendommen van de koning, van steden, kasselrijen, dorpen of vrijheden betaalden slechts de 40ste penning (=2,5%).
- Intresten van leningen en lijfrenten werden bij de genieter belast aan 2,5%.
- Pachters of eigenaars van de tienden, dit is over het algemeen een elfde deel van de oogst dat aan

---

[8] In 1569 waren bijvoorbeeld buitenverblijven vrijgesteld van belasting.

[9] We geven hier slechts de hoofdlijnen van de voorschriften.

kerkelijke instellingen toekwam, moesten hiervan eveneens aangifte doen.
- Kooplui die een omzet hadden van minstens 300 gulden jaarlijks moesten onder eed hun juist omzetcijfer aangeven. Hun winst werd geraamd op 6% van de omzet. Op de winst betaalden ze 5% belasting.

c. De gegevens van Okegem

Op 23 maart 1571 tekenden Joos De Mets, Gillis Daneels, Adriaan Van der Zalen en Joos Truyen, allen schepenen van Okegem het kohier van de 20ste penning van Okegem. Ze bevestigden onder eed dat ze geen inspanningen gespaard hadden om deze belastingaanslag correct te laten innen. Daaronder tekende Joos De Winne, belastingontvanger dat hij zijn vergoeding, 1% van de totale ontvangsten, gekregen had.

DE HUIZEN

In totaal worden er 60 woningen vernoemd waarvan 56 effectief bewoond zijn. Er zijn dus ongeveer 280 inwoners. De families Bayens en Vernaillen zijn de enige die rechtstreeks afstammen van gezinnen die in 1571 in Okegem woonden.

De eigenaars moeten als belasting 5% van de huurwaarde betalen. De huurwaarde varieert van 20 schellingen voor een huisken (bijvoorbeeld van Jan De Nayere en de weduwe Joos De Troch) tot 12 pond voor de 'behuisde stede' van Joos De Mets. De duurste woning wordt 12 maal hoger geschat dan de goedkoopste.

Volgende inwoners hebben meer dan één woning:
- Rogier Buyens, zoon van Bartholomeus, heeft twee huiskens, ieder geschat op 36 schellingen huurwaarde. Hij houdt ze beide ter zijner beschikking.
- Joos Van Nuwenhove bezit 2 behuisde hofsteden van verschillende waarde.

- Karel Wouters bezit een 'stedeken' met een huurwaarde van 36 schellingen en huurt bij de pastoor een kamer voor 6 pond per jaar. Waarschijnlijk is hij in dienst van de pastoor.

Gillis Daneels verpacht zijn eigen hofstede. Van de abdij van Ninove pacht hij het Hof te Voorde en van de wed. Maarten Beeckman een halve hofstede.

Joos De Mets, pachter van het Hof te Rihove te Ninove, aan de grens van Okegem en Ninove, bezit nog een eigen woning in Okegem en pacht bovendien van de weduwe Maarten Beeckman een halve hofstede.

Overlopen we even de beschrijvingen:
Onderaan de ladder staan *'huisken, stedeken, behuisd stedeken'* met een huurwaarde die schommelt tussen 20 en 36 schellingen per jaar. Het gemiddelde is 30 schellingen. Niet minder dan 21 woningen behoren tot deze laagste categorie.
Iets hoger getaxeerd zijn *'huisken met een ast'*, zoals er vier vernoemd worden. Hun huurwaarde ligt tussen 30 en 40 schellingen met een gemiddelde van 34 schellingen.
Een *'huisken met een stal'* is 36 schellingen huur waard. Een *'stede'* 40 schellingen.
De zes *'behuisde steden'* worden op een huurwaarde van 36 à 52 schellingen geschat. Het gemiddelde is 44 schellingen en 16 deniers.
Dan komen de 'behuisde steden' met bijgebouwen. De bijgebouwen drijven de huurwaarde op. Eén of meerdere stallen, schuren en een ast doen de huurprijs stijgen. Maximaal betaalde men 12 pond per jaar.
De huurwaarde van de pastorie wordt op 60 schellingen of drie pond geschat. Hieruit blijkt dat de woningen sterk onderschat zijn. De pastoor verhuurde immers aan Karel Wouters een kamer voor 6 pond!

In Okegem zijn er 2 brouwerijen. Adriaan Van der Zalen heeft een behuisde stede met schuur, stal en een camme. Camme is de benaming van een brouwerij. Het hele complex wordt op 16 pond geschat.

Gillis Daneels, pachter van het Hof te Voorde, bezit ook een brouwerij. Deze wordt afzonderlijk geschat op 6 pond huurwaarde.

De grootste hoeve, het Hof te Voorde, is eigendom van de abdij van Ninove. Ze wordt als volgt beschreven: "*Gillis Daneels houdt in pachte van den prelaet ende convente van sinte cornelis cloostre bij nieneve tpachthof gheleghen binnen der voornoemde prochie van Okeghem, gheheeten thof van Voorde, metten huysen, schueren, stallen, coten ende alle andere zijne toebehoorten groot onder hovinghen, boomgaerden, hoplochtinck, meersschen ende winnende lande tsamen eenentsestich bunderen een dachwandt oft daer ontrent danof de XLVIII (48) bunderen ende II (=2) dachwandt zijn winnende lants ende XII (=12) bunderen een dachwandt onder thof metten huysen, boomgaerden, maymeersschen ende ettemeerschen ende een half bunder hoppen, metgaders de twee deelen van der gheheelder thiende van Okeghem ende op zeker ander partijen van lande hemlieden bestreckende onder tscependom van Nieneve ende ghelt al tsamen XXXVIII (=38) ponden grooten.*"[10]

De navolgende hoeve, het hof te Eversem, is eveneens eigendom van de abdij van Ninove. "*Jan van ghinderduere houdt in pachte van den voornoemde prelaet van Nieneve tpachthof teverschem gheleghen met huysen, schuere, stallen ende zijne toebehoorten, groot in hofwinninghe, messinghe, hoplochting ende meersschen vijf bunderen en in winnende lande XXIIII (=24) bunder III (=3) dachwandt oft daerontrent ende ghelt tjiaers in ghelde IIIᶜXXXVI (=336) pond parisis.*

---

[10] Dit komt overeen met 456 pond parisis.

DE AANGEGEVEN OPPERVLAKTE

Volgens het kadaster bedraagt de oppervlakte van de voormalige gemeente Okegem 277 hectare. In het 20ste penningkohier van 1571 is de som van alle aangiften 248 bunder 78,5 roeden of 305 ha 24 are. In de aangifte van 1569, bij de inning van de 100ste penning, werd 232 bunder 153 roeden of 285 ha 78 are 40 ca aangegeven. Het verschil is te verklaren door de aangiften van de grote hoeven. Ze worden in hun geheel aangegeven ongeacht de ligging van de gronden.

Nemen we bijvoorbeeld het Hof te Voorde. Het pachtcontract van 1549[11] geeft een uitgebreide opsomming van de verpachte gronden. De totale oppervlakte van het bedrijf bleef ongewijzigd tussen 1549 en 1571. In 1549 lag 11 bunder 2 dagwand akkerland van de hoeve op het grondgebied van Ninove.

In de penningkohieren van Ninove[12] en Liedekerke[13] lezen we dat 41 bunder 2 dagwand land op het grondgebied van Ninove aangegeven werd te Okegem en in Liedekerke werd aangetekend dat 4 bunder op het grondgebied van Liedekerke te Okegem werd aangegeven. In totaal is dat 45 bunder 2 dagwand of 55 ha 95 are 59 ca. Afgetrokken van de aangegeven oppervlakte te Okegem, 305 ha 24 are, blijven er nog circa 250 ha over. De juiste opper-

---

[11] Rijksarchief Beveren, archief abdij Ninove nr. 28, f° 82v°.

[12] Stadsarchief Gent, nr. 28/51/208, 20ste penning Ninove 1572, f° 49v°.

[13] Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief Raad van State en Audiëntie, nr. 618/17, f° 13v°.

vlakte van de heerlijkheid Okegem is via de penningkohieren niet te achterhalen.

HET GRONDBEZIT

De grond te Okegem is in 1571 verdeeld over 110 eigenaars. De kleinste eigenaar is Jan De Nayere met 7 roeden (=215 m²) waarop zijn huisje staat. De grootste eigenaar is de abdij van Ninove met 54800 roeden (=168 ha 48 are 59 ca). De abdij bezat meer dan de helft van de totale aangegeven oppervlakte (=55,2%). De kloosterlingen gaven hun gronden in pacht. Het grootste deel was verbonden aan de hoeven: het Hof te Voorde met 75 ha 33 are en het Hof te Eversem met 36 ha 59 are. Dit was nog niet de volledige bedrijfsgrootte.

De inwoners van Okegem, als zodanig werden degenen beschouwd die er een woning hebben[14], bezitten zelf slechts 16360 roeden (50 ha 30 are). Dit is zeer weinig. Indien we rekening houden met de oppervlakte van 277 ha is dit 18,16%.

Het grondbezit van inwoners van Okegem buiten de dorpsgrenzen bedraagt 10 ha 37 are.
- Gillis Daneels bezit te Liedekerke (Impegem) een hoeve met bijgebouwen, groot 25 roeden, 265 roeden weide en 750 roeden land.

---

[14] Het aanwijzen van wie al dan niet dorpsbewoner was gaf moeilijkheden. Om de inwoners te scheiden van degenen die elders woonden gebruikten we als norm het al of niet bezitten van een woning in eigendom of pacht te Okegem. We weten dat we op deze wijze een aantal personen uitsluiten die bij familieleden inwoonden. Aangezien we over geen enkel middel beschikten om voor het jaar 1571 een correcte afbakening uit te voeren moesten we wel overgaan tot deze norm.

- Pieter De Drijvere bezit te Ninove 50 roeden land en 50 roeden weide.
- Joos De Mets bezit te Ninove 300 roeden weide en 610 roeden land.
- Jan De Winne bezit te Ninove 50 roeden land.
- Cornelis Goossens bezit te Liedekerke 295 roeden weide en 100 roeden land.
- Jacob Van Ginderdeuren bezit te Ninove 50 roeden land.
- Jan Van Ginderdeuren bezit te Ninove 100 roeden land.
- Jan Schoonjans bezit te Liedekerke 100 roeden land.
- Raas Taelman bezit te Ninove 118 roeden land.
- Adriaan Van der Zalen bezit 50 roeden weide te Pollare, 190 roeden land te Ninove en 270 roeden weide te Denderwindeke.

<u>De 10 grootste eigenaars</u>

- Abdij te Ninove: 168 ha 48 are 59 ca
- Heer van Liedekerke: 15 ha 61 are 57 ca
- Armentafel Okegem: 9 ha 11 are 91 ca
- Heer van Pamel: 9 ha 10 are 7 ca
- Frans Van der Kethulle: 7 ha 7 are 15 ca
- Joos De Mets: 6 ha 64 are 10 ca
- Gillis Daneels: 6 ha 45 are 66 ca
- Jan Beecken (Beeckman): 5 ha 53 are 42 ca
- Filip du Bosch: 4 ha 91 are 93 ca
- Pastoor van Iddergem: 3 ha 68 are 95 ca

<u>Bezit van adellijke personen</u>

- Filip du Bosch: 4 ha 91 are 93 ca
- Heer van Liedekerke: 15 ha 61 are 57 ca
- Heer van Sempy, heer van Pamel: 9 ha 10 are 7 ca
- Jonker Jan Van Lockegem: 1 ha 84 are 47 ca

Totaal: 31 ha 48 are of 10,3 % van de aangegeven oppervlakte (11,36% van 277 ha).

Bezit van de geestelijkheid en dode-handsinstellingen[15]

- Aalst, Willemijnen: 61 are 46 ca
- Affligem, abdij: 2 ha 45 are 96 ca
- Gent, armentafel St.-Michiel: 2 ha 45 are 96 ca
- Geraardsbergen, St.-Adriaansabdij: 92 are 24 ca
- Iddergem, armentafel: 30 are 75 ca
- Iddergem, cure[16]: 3 ha 68 are 95 ca
- Liedekerke, cure: 61 are 49 ca
- Ninove, St.-Cornelis en Cyprianusabdij: 168 ha 48 are 59 ca
- Ninove, hospitaal: 61 are 49 ca
- Ninove, quoditianisten: 61 are 49 ca
- Okegem, armentafel: 9 ha 11 are 91 ca
- Okegem, kerkfabriek: 1 ha 53 are 73 ca
- Okegem, cure: 1 ha 53 are 73 ca
- Pamel, armentafel: 15 are 37 ca

Tabel 1: Grootte van het grondbezit in 1571. Kolom 1 geeft het aantal eigenaars zowel inwoners als personen van buiten Okegem, kolom 2 geeft het grondbezit van de inwoners van Okegem, kolom 3 geeft het grondbezit van inwoners van Okegem rekening houdend met hun bezittingen buiten Okegem.

---

[15] Placcaertboecken van Vlaenderen, deel I, f° 749, anno 19 oktober 1520 worden als dode handen vernoemd: kapittels, conventen, collegien, hospitalen, godshuizen, kerken, kapellen, broederschappen, steden en alle andere "geestelijke ofte wereldlijke gemeenten". Gronden in handen van "dode handen" kwamen doorgaans niet meer op de markt.

[16] curegoederen zijn goederen verbonden aan het pastoorsambt, waarvan de pastoor de inkomsten had.

Oppervlakte	kolom 1	kolom 2	kolom 3
0-15 are	29	22	22
16-31 are	17	8	8
32-62 are	26	11	8
63 are-1 ha	6	2	5
1-2 ha	13	6	5
2-3 ha	7	3	2
3-4 ha	3	1	2
4-5 ha	1	0	1
5-10 ha	6	3	3
10-15 ha	0	0	0
15-20 ha	1	0	0
20-25 ha	0	0	0
meer dan 25 ha	1	0	0
Aantal	110	56	56

Wanneer men het onderzoek tot het gebied van één enkel dorp beperkt, moet men volgens Deprez[17] een eigenaar die minder dan 5 ha bezit als een kleine eigenaar beschouwen. Een bezit tussen 5 en 15 ha wordt als middelmatig aanzien en bezittingen boven 15 ha worden als grootgrondbezit bestempeld.

---

[17] DEPREZ P., *Uitbatingen en grondbezit in Meigem (1571-1787)*, in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, nieuwe reeks, deel X, 1956, p. 153-170.

Van de inwoners van Okegem zijn er dus 3 middelgrote eigenaars. De rest zijn kleine eigenaars.

DE BEDRIJVEN

In de voorgaande bladzijden werd er over het grondbezit gehandeld. Nu gaat het over landbouwbedrijven, ook dikwijls uitbatingen genoemd. De uitdrukking "bedrijf" wordt ook gebruikt wanneer het om dwergbedrijfjes van nauwelijks enkele roeden groot gaat. Dit zijn natuurlijk geen echte bedrijven. Daar woonden dagloners die elders hun kost moesten verdienen[18].

De oppervlakte van de bedrijven wordt berekend. De gebruikelijke indeling is:
- minder dan 5 ha: dwergbedrijf
- van 5-10 ha: klein bedrijf
- van 10-15 ha: middelgroot bedrijf
- meer dan 15 ha: groot bedrijf

Om een gezin van 5 personen te voeden moet men beschikken over 1 ha bouwland, namelijk 0,21 ha per persoon. Indien men rekening houdt met lasten zoals tienden, pachten, e.a., waarbij de boer 32,5 % van de produktie overhoudt, dan moet hij tenminste 3 ha bouwland bewerken[19]. C. Vandenbroeke nam met vrij grote zekerheid aan dat bedrijfjes van 1 tot 1,5 ha in ruime mate in de eigen bevoorrading konden voorzien[20]. Hij betitelde bedrijven van

---

[18] VAN DEN ABEELE, o.c., p. 53.

[19] SLICHER VAN BATH B.H., *Een samenleving onder spanning: geschiedenis van het platteland in Overijssel*, Utrecht, 1977, p. 74.

[20] VANDENBROEKE C., *Landbouw in de Zuidelijke Nederlanden (1650-1815)*, in: *Algemene Geschiedenis van de Nederlanden*, deel 9, Haarlem, 1980, p. 76.

minder dan 1 ha als dwergbedrijven. Veel hangt natuurlijk af van de kwaliteit van de grond. Wat opgaat voor één streek is daarom nog niet van toepassing in een ander landbouwgebied. Voor Okegem konden we dit toetsen aan een onderzoek in 1693.
De inwoners van Okegem moesten toen verklaren hoeveel graan ze nog bezaten van de vorige oogst. We controleerden daarna hun bedrijfsoppervlakte.
- Een landbouwer met 3,09 ha kon zijn gezin, bestaande uit 5 personen, tot mei voeden.
- Een landbouwer met 2 ha bouwland kon zijn gezin, bestaande uit 4 personen eveneens tot mei voeden.
In de 18de eeuw zal door de invoering van de aardappelteelt de benodigde bedrijfsoppervlakte kunnen dalen.

De 5 grootste landbouwbedrijven zijn:

1. Gillis Daneels (Hof te Voorde): 89 ha 46 are 97 ca. Rekening houdend met de gronden die hij buiten Okegem in bedrijf heeft stijgt zijn bedrijfsoppervlakte tot 99 ha 21 are 61 ca.
2. Jan Van Ghinderdeuren (Hof te Eversem): 37 ha 34 are 5 ca. Met de gronden buiten Okegem stijgt zijn bedrijfsoppervlakte tot 41 ha 3 are.
3. Joos Beeckman: 23 ha 27 are 44 ca.
4. Joos De Mets (Hof te Rihove): 18 ha 89 are 32 ca. Het grootste gedeelte van zijn bedrijfsgronden liggen op het grondgebied van Ninove. Deze erbij gerekend stijgt zijn bedrijfsgrootte tot 56 ha 35 are en 67 ca. Hij klimt daarmee in de rangorde naar de tweede plaats.
5. Cornelis Van den Neste: 16 ha 81 are 78 ca.

De verhouding tussen pachtgrond en gronden bewerkt in eigendom is:
- pachtgrond: 253 ha 7 are 78 ca (=82,9%)
- in eigendom: 52 ha 15 are 99 ca (=17,1%)

De verhouding tussen akkerland en weiland:
- akkerland: 217 ha 69 are 11 ca (=71,3%)
- weiland: 87 ha 54 are 65 ca (=28,7%)

De weiden liggen langs de Denderoever. Deze waren van zeer hoge kwaliteit. Bos wordt er in 1571 niet vernoemd.

In het akkerland zijn 9 ha 69 are 41 ca hopveld inbegrepen. Op 56 gezinnen zijn er niet minder dan 43 die een hopveld bewerken. Bij de opgave van de bijgebouwen wordt er 19 maal een ast vernoemd. Okegem is werkelijk een gemeente waar bijzonder veel hop verbouwd wordt.

Karel Wouters bezit een woning zonder verder enige grond. Hij komt niet voor in de tabel van de bedrijven. Vermoedelijk is hij knecht bij de pastoor bij wie hij nog een kamer huurt.

Tot nog toe werd nooit een poging ondernomen om de bedrijfsgrootte te reconstrueren met verwerking van de penningkohieren van aangrenzende dorpen. Beïnvloed dit merkelijk de bedrijfsgrootte? Omdat Okegem zo'n klein dorp was hebben we de poging gewaagd. Van iedere inwoner van Okegem controleerden we of zijn naam voorkwam in de penningkohieren van de aangrenzende dorpen. Dit onderzoek werd bemoeilijkt door het voorkomen van identieke namen. Zo woonde er in 1571 een Jan Bayens/Buyens in Okegem, Denderhoutem (2), Kerksken (2) en Haaltert. In totaal dus 6 in een onmiddellijke omgeving.
In totaal zijn er 11 personen die ook buiten Okegem bedrijvig zijn. Nochtans levert dit geen grote verschuivingen op. Slechts in het geval van Joos De Mets, pachter op het Hof te Rihove op de grens van Okegem en Ninove verdriedubbelt de bedrijfsoppervlakte. Het valt op dat de grote bedrijven nogal veel grond elders bewerkten. Dit is normaal aangezien zij over voldoende vervoermiddelen beschikten. De andere bedrijven beperkten grotendeels hun activiteiten tot het eigen dorp.

Tabel 2. Het aantal bedrijven volgens grootte in 1571. In kolom 1 staan de bedrijven uitsluitend volgens de oppervlakte van de gronden die ze in Okegem bewerkten. In kolom 2 werden ook de gronden buiten Okegem meegerekend.

Oppervlakte	kolom 1	kolom 2
0-15 are	15	15
16-31 are	7	7
32-62 are	6	5
63 are-1 ha	5	6
1-2 ha	8	8
2-3 ha	5	5
3-4 ha	2	1
4-5 ha	1	1
5-10 ha	1	2
10-15 ha	0	0
15-20 ha	2	1
20-25 ha	1	1
meer dan 25 ha	2	3
Aantal	55	55

De inwoners van Okegem bewerkten zelf 235 ha 71 are. De rest werd door personen uit de naburige dorpen bewerkt. De 3 grootste bedrijven hebben ongeveer 2/3 van de grond te Okegem in gebruik. Omgekeerd hebben 2/3 van de inwoners slechts 4,2 % van de grond ter hunner beschikking. De grootste landbouwers bezaten ook politieke macht. Van 2 van

hen is bekend dat ze schepen waren op het ogenblik van de heffing van de belasting.

Tabel 3. Bewerkte oppervlakte per bedrijfscategorie voor de gronden gelegen te Okegem.

Bedrijfsgrootte in ha	Aantal	%	Oppervlakte in ha	%
Kleiner dan 1 ha	33	60	9,91	4,2
1-5	16	29,1	34,48	14,6
5-10	1	1,8	5,53	2,3
10-20	2	3,6	35,71	15,1
Meer dan 20 ha	3	5,5	150,08	63,7
Totaal	55	100	235,71	99,9

ANDERE GEGEVENS

PACHTPRIJZEN

De belasting werd geheven op basis van de pachtprijs. Voor de gronden die eigenaars zelf bewerkten werd de huurwaarde door 4 personen geschat. De verschillen tussen beide zijn te groot om niet op te vallen. De gronden door de eigenaars zelf bewerkt werden veel lager geschat, zelfs duidelijk onderschat. De pachtprijs van gronden in pacht zijn betrouwbaar omdat ze gebaseerd waren op contracten.

<u>Pachtprijzen van gronden in pacht in pond parisis</u>

Akkergrond: aantal gegevens: 34
totale oppervlakte: 34 ha 99 are
hoogste prijs per ha: 101 pond 10 sch.

laagste prijs per ha: 4 pond 4 sch.
Gemiddelde prijs: 24 pond 8 sch.

Weide: aantal gegevens: 30
totale oppervlakte: 28 ha 43 are
hoogste prijs per ha: 48 pond 16 sch.
laagste prijs per ha: 13 pond
Gemiddelde prijs: 29 pond 15 sch.

Hopveld: aantal gegevens: 5
totale oppervlakte: 73 are 79 ca
hoogste prijs per ha: 169 pond 3 sch.
laagste prijs per ha: 32 pond 10 sch.
Gemiddelde prijs: niet berekend

<u>Geschatte pachtprijzen van gronden in eigendom</u>

Akkergrond: aantal gegevens: 71
totale oppervlakte: 24 ha 24 are
hoogste prijs per ha: 26 pond
laagste prijs per ha: 9 pond 15 sch.
Gemiddelde prijs: 14 pond

Weide: aantal gegevens: 37
totale oppervlakte: 17 ha 39 are
hoogste prijs per ha: 29 pond 5 sch.
laagste prijs per ha: 9 pond 18 sch.
Gemiddelde prijs: 17 pond 5 sch.

Hopveld: aantal gegevens: 42
totale oppervlakte: 6 ha 95 are
hoogste prijs per ha: 39 pond
laagste prijs per ha: 13 pond
Gemiddelde prijs: 17 pond 15 sch.

De hopvelden zijn het duurst omwille van de grote investering in hopstaken. Dan volgt het weiland en ten slotte de akkergrond. De weiden langs de Dender

waren van zeer goede kwaliteit. Men kon er gemakkelijk vee vetmesten. De pachtprijs lag daarom hoger.

PRIJZEN VAN LANDBOUWPRODUKTEN

1 zak rogge (koren)= 12 pond parisis
1 zak tarwe= 13 pond 4 schellingen
1 zak haver (evene)= 6 pond
1 zak gerst= 8 pond 16 schellingen
1 zak bonen= 10 pond 16 schellingen
1 zak erwten= 9 pond 12 schellingen
1 zak zaad= 16 pond
1 gesneden haan (kapoen)= 8 schellingen
1 gesneden mannelijk schaap (lijfhamel)= 2 pond 10 schellingen
1 steen boter= 18 schellingen

DE TIENDEN

De tienden waren een wettelijke verplichting, waartoe de gelovigen waren gehouden, jaarlijks aan de kerk of de armendis, het tiende deel van sommige veldvruchten af te staan. De grote tienden werden geheven op de verschillende graangewassen: tarwe, rogge, spelt, gerst, haver. De novale tienden op nieuw ontgonnen gronden of op nieuwe soorten veldvruchten. De vleestienden werden geïnd op de produkten van de stallen: lammeren, biggen, ganzen, eenden en kiekens[21].
Te Okegem was de pachter van het Hof te Voorde ook pachter van de tiend van de abdij van Ninove. Iedere landbouwer moest de vruchten op het veld

---

[21] DE BROUWER J., *Bijdrage tot de geschiedenis van het godsdienstig leven en de kerkelijke instellingen in het Land van Aalst tussen 1550 en 1621*, Gent, Oostvlaams verbond van de kringen voor geschiedenis, 1961, p. 112-113 (Verhandeling nr. 3).

laten staan tot de tiendpachter ter plaatse kwam. De graanschoven werden in groepen van 11 op het veld geplaatst. Daarvan werd voor de tiend één schoof weggenomen. Het kwam dus neer op een belasting op de bruto-productie van 9,1%.
De abdij van Ninove bezat 2/3 van de grote tiend. De pastoor van Okegem kreeg 1/3 van de grote tiend, de vleestiend en de novalen.

DE PLAATSNAMEN

In het penningkohier worden heel wat plaatsnamen vernoemd. Dat is logisch. De aangever verklaarde waar zijn eigendom gelegen was. Dit liet toe om de gegevens te controleren. In alfabetische volgorde en in de spelling zoals die in het document voorkomen worden volgende plaatsnamen vermeld:
alisberch
op de beke, ter beken
boschvelt
bij de brugghe te Pamel
careelhoven
cuyterken
aan de doelen
dweerze gracht
eversem
aan het hecken
hof te eversem
hof te voorde
holenwech
kerckhof
luypaert
meulencouter
neerbeke
plaetse
slappersgat
steenputmeersch
aan de steenputte
veldenbrouck

in de venne
vennisberch
winterdal
zanthovele
aan het zieckhuys

MUNTEN, MATEN EN GEWICHTEN

Vóór de invoering van het metrieke stelsel was er een ongelooflijke veelheid aan maten. Iedere sta had zijn eigen oppervlakte-, lengte- en inhoudsmaten en eigen gewichten. De maten in Aalst, Ninove Geraardsbergen en Dendermonde, om in de Dender streek te blijven, waren verschillend.

Oppervlaktematen

Te Okegem, zoals in de meeste dorpen van het Land van Aalst, was de Aalsterse roede in gebruik[22].
De vierkante roede= 30,7456 m²
100 vierkante roeden zijn een dagwand= 30 are 74 ca 76 dm²
Vier dagwanden of 400 roeden vormen het Aalsters bunder= 1 ha 22 are 98 ca 25 dm²
Eén hectare= 325 roeden en 100 vierkante voeten
1 bunder= 4 dagwand= 400 vierkante roeden= 1600 vierkante voeten
1 oud bunder= 360 vierkante roeden
1 oud dagwand= 90 vierkante roeden

---

[22] Appelterre, Denderwindeke en Meerbeke hadden afwijkende oppervlaktematen. Zie De Schrijver H., *De oude landmaten in Vlaanderen*, Handzame, Familia et Patria, 1979, p. 7.

Inhoudsmaten

1 zak tarwe te Ninove= 4 sisters= 8 viertels= 128 liter
1 zak tarwe van Aalst= 12 vaten= 256 liter
De zak havermaat bedroeg 1/3 meer.

Gewichten

1 steen= 6 pond= 433,253 gram

Munten

In het penningkohier wordt er gerekend met ponden parisis en ponden groot. Beide munten waren rekenmunten gebaseerd op een in vroegere eeuwen effectief gebruikte munt: de denier en de groot.
1 pond parisis= 20 schellingen= 240 deniers
1 pond groot= 20 schellingen groot= 240 penningen groot
In de 16de eeuw komt ook nog het guldenstelsel in voege. 1 gulden= 20 stuivers= 40 groten

Onderling zijn de verhoudingen: 1 pond groot= 6 gulden= 12 pond parisis.
De waarde van deze munten in hedendaagse franken omzetten is praktisch onmogelijk. Er bestaat geen rechtstreekse omrekening. Verscheidene benaderingen zijn echter mogelijk. Zo kan men de bruto daglonen van ongeschoolde arbeiders in 1571 vergelijken met de bruto daglonen van vandaag.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
Aalst, Willemijnen							200		200
Affligem, abdij						700	100		800
Asselman Joos	H	100	60	50	50			150	110
Asselman Pauwel	*H*		40						40
Beeckerr[19] Jan	H					900	900		1800
Beeckman Adriaan						175	175		350
Beeckman Anthon	H		45						45
Beeckman Hans						200	150		350
Beeckman Jacob, erfg.[20]		3600		800		50	150	4400	200
Beeckman Jan zn. Maarten		500	400					500	400
Beeckman Joos	H,St,S	5925	250	1095	300			7020	550
Beeckman Laurentius, erfg.						500	300		800
Beeckman Maarten, wed.			400	300		400		300	800
Beeckman Maarten zn. Geert		900	128	900				1800	128
Beeckman Maarten zn. Willem	H		136						136
Beeckman Willem, wed.	H	400	50					400	50
Brant Jan						800	200		1000
Buyens[21] Amand		100						100	
Buyens Jan	H,St,S,A	100	215		100			100	315
Buyens Rogier zn. Bertel	HH		100						100

---

[19] Waarschijnlijk verschrijving voor Beeckman.

[20] Pachters van het hof ter Schoor te Ninove.

[21] Buyens wordt later Bayens.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
Buyens Rogier zn. Leunis	H	50	20					50	20
Callebaut Emanuel, Iddergem		600						600	
Damen Joos						25			25
Daneels Gillis[1]	H*H*,St,S	21000	1000	6000	1100			27000	2100
De Backere Anthon					100				100
De Backere Cornelis				40	150			40	150
De Backere Jan, wed.							40		40
De Bosschere Mathijs	H		25						25
De Bouck Jan						250			250
De Brabantere Jacob	HA	60	75					60	75
De Brakeleere Jan	H	80	50	16				96	50
De Buyst Jacob, erfg.						125	125		250
De Coene Jan	H	30	25					30	25
De Drijvere Pieter	H,St		150						150
De Feytere Gillis, wed.	H		75						75
De Herde Jan	H		30						30

[1] Schepen van Okegem, pachter op het hof te Voorde, verhuurt een woning, huurt nog een halve woning en heeft een brouwerij.

De oppervlaktemaat is de Aalsterse roede, 1 vierkante roede = 30,7456 m². Afkortingen: zn.: zoon van; wed.: weduwe; erfg.: erfgenamen; H: bezit woning; *H*: huurt woning; A: ast; St: stal; S: schuur; 1: akkerland in pacht; 2: akkerland in eigendom; 3: weiland in pacht; 4: weiland in eigendom; 5: verpacht akkerland; 6: verpacht weiland; 7: totaal in pacht; 8: totaal in eigendom.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
De Kersmakere Geert, erfg.							270		270
De Keuleneere[1] Jan		300			200			300	200
De Keuleneere Joos	H,S		175	100	100			100	275
De Keuleneere Pieter			37,5						37,5
De Keysere Adriaan				292,5				292,5	
De Keysere Pieter zn. Adriaan							92,5		92,5
De Mets Joos[2]	HH,S,A	1040	1460	2945	700			3985	2160
De Nayere Jan	H		7						7
De Pape Gillis	H		50						50
De Puttere Jan		2800		600		100		3400	100
De Puttere Pieter, erfg.	H,St,S,A		450		300	22			772
De Tavernier Gillis	H		25						25
De Troch Joos, wed.	H		12						12
De Vorstere Geert				100				100	
De Wenne Jan	H	260	240	100	100			360	340
De Wenne Joos	H,St,A	100	110					100	110
De Wettere Niclaas	H		82						82
De Wettere Pauwel	H,A	200	175					200	175
Du Bosch Filip, meester							1600		1600
Gent, armentafel St.-Michiel							800		800

[1] Ook De Ceuleneere.

[2] Schepen van Okegem, pachter op het hof te Rihove, gelegen te Ninove op de grens met Okegem. Hij bezit een woning te Okegem en huurt daarbij nog een halve woning.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
Geraardsbergen, abdij							300		300
Goossens Cornelis	H,St	1350	725		212			1350	937
Goossens Jacob, pastoor[1]	H		50	469	150	700		469	900
Goossens Jan					50	50	16		116
Goossens[2] Raas					132				132
Iddergem, armentafel							100		100
Iddergem, pastoor						1200			1200
Juliens Joos zn. Joos			100		100				200
Kieckens Pauwel, wed.			66						66
Liedekerke, de heer						3300	1779		5079
Liedekerke, pastoor							200		200
Moens Catharina, erfg.						100			100
Ninove, abdij						46400	8400		54800
Ninove, hospitaal							200		200

---

[1] Met de zogenaamde curegoederen inbegrepen, dit zijn gronden verbonden aan het pastoorsambt en dus geen persoonlijke eigendom van de pastoor.

[2] Ook Goessens.

De oppervlaktemaat is de Aalsterse roede, 1 vierkante roede = 30,7456 m². Afkortingen: zn.: zoon van; wed.: weduwe; erfg.: erfgenamen; H: bezit woning; *H*: huurt woning; A: ast; St: stal; S: schuur; 1: akkerland in pacht; 2: akkerland in eigendom; 3: weiland in pacht; 4: weiland in eigendom; 5: verpacht akkerland; 6: verpacht weiland; 7: totaal in pacht; 8: totaal in eigendom.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
Ninove, quoditianisten[1]						200			200
Okegem, armentafel						1502	1464		2966
Okegem, kerkfabriek						450	50		500
Pamel, armentafel							50		50
Pamel, de heer, zie Sempy									
Praet Jan, wezen						62	125		187
Roels Catharina	H		25						25
Rubbens Gillis	H,S	150	50					150	50
Rutsemeels Joos, wed.	H		12						12
Rutsemeels Rogier			34						34
Schoonjans Jan	H,St,S,A	500	225		150			500	375
Sempy, heer van, heer van Pamel					200		2760		2960
Stercke Jan, meester					250	300			550
Stercke Joos	H,A		350		62				412
Taelman Raas	H,St,A	487	175					487	175
Truyen Anna						24			24
Truyen Gillis	H	22	75					22	75
Truyen Hendrik	H,A		44						44
Truyen Joos[2]	H,A	100	200	274				374	200
Van Bakerghem Joos, wed.			80						80
Van Bakerghem Thomas						30			30

[1] Zijn priesters, ook heren diensten genoemd, die de missen verzorgden in de parochiekerk.

[2] Schepen van Okegem.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
Van Bevere Cornelis[1]				100				100	
Van den Berghe Jan	H,A	25						25	
Van den Berghe Joos	H,S,A	100	75		25			100	100
Van den Broucke Rogier	H,A		75						75
Van den Male Joos			50						50
Van den Neste Cornelis	H,St,S,A	4300	40	1130				5430	40
Van den Neste Lieven						125			125
Van den Neste Maarten			37,5						37,5
Van den Neste Pieter	H,A	125	130	180	50			305	180
Van den Neste Pieter, wed.				700				700	
Van den Storme Rogier			112						112
Van den Watere Joos	H	24	25	230				254	25
Van den Zijpe Joos[1]				100				100	
Van der Kelen Pieter						100			100
Van der Kethulle Frans							2300		2300
Van der Meulen Pieter	H,St,A	100	150		25			100	175
Van der Smessen Daniël		600						600	

[1] Pachter op het hof te Ruibroek te Ninove.

De oppervlaktemaat is de Aalsterse roede, 1 vierkante roede = 30,7456 m². Afkortingen: zn.: zoon van; wed.: weduwe; erfg.: erfgenamen; H: bezit woning; *H*: huurt woning; A: ast; St: stal; S: schuur; 1: akkerland in pacht; 2: akkerland in eigendom; 3: weiland in pacht; 4: weiland in eigendom; 5: verpacht akkerland; 6: verpacht weiland; 7: totaal in pacht; 8: totaal in eigendom.

NAAM		1	2	3	4	5	6	7	8
Van der Smessen Jan		600		1600	400			2200	400
Van der Smessen Pieter, Denderhoutem				300				300	
Van der Zalen Adriaan[1]	H,St,S		435		200				635
Van Eesbeke Niclaas	H		50						50
Van Ghinderdeuren Jacob	H,A	62	50		100			62	150
Van Ghinderdeuren Jan[2]	H,St,S	10300	120	1725				12025	120
Van Ghinderdeuren Josina						55	22		77
Van Lockenhem Jan, jonker						600			600
Van Nuwenhove Joos	H,H,St,S,A		926		200				1126
Van Pe Joos	H		25						25
Van Snick Cornelis, Iddergem		135		35				170	
Van Welle Gorik, Iddergem		135		35				170	
Vernaillen Jan, koster	H,St	55	450	22	150			77	600
Vernaillen Rogier			50		50				100
Volckaert Hendrik	H,St	100	150	100				200	150
Walckiers Jan, Ninove		1800		650				2450	
Walckiers Joos				1050				1050	
Waye Jaspard				700				700	
Welleman Daneel, Iddergem		330		30				360	
Wouters Karel[3]	HH								

---

[1] Schepen van Okegem. Bezit ook een brouwerij.

[2] Pachter op het hof te Eversem (=hof te Haseleer).

[3] Heeft een woning en huurt een kamer bij de pastoor.

INHOUD

Eigendoms- en bedrijfsstructuren te Okegem

H. Van Isterdael